

Herziene richtlijn betaaldiensten PSD2 notitie van seniorenorganisaties KBO-PCOB, NVOG en NOOM ten behoeve van Hoorzitting / rondetafelgesprek d.d. woensdag 15 november 2017

De seniorenorganisaties KBO-PCOB, NVOG (Nederlandse Vereniging van Organisaties van Gepensioneerden) en NOOM (Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten) zijn gezamenlijk via één vertegenwoordiger lid van het MOB (Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer). Het MOB staat onder voorzitterschap van een lid van de Directie van De Nederlandsche Bank. Onder het MOB functioneren een drietal werkgroepen, namelijk Efficiency en Europese Zaken, Veiligheid alsmede Toegankelijkheid en Bereikbaarheid. Van deze laatste werkgroep is de vertegenwoordiger van de in aanhef genoemde seniorenorganisaties de voorzitter. Leden van het MOB zijn aanbieders en (vertegenwoordigers van) gebruikers van het betalingsverkeer. (Zie www.dnb.nl/betalingsverkeer/overige-taken/maatschappelijk-overleg-betalingsverkeer).

De Consumentenbond en de in aanhef genoemde seniorenorganisaties trekken in het dossier PSD2, waar deze notitie over gaat, samen op.

Payment services directive PSD2

Na iedere paragraaf worden (tussen haakjes) daar waar relevant opmerkingen geplaatst c.q. vragen gesteld.

Toestemming

Op 13 januari 2018 moet de nieuwe herziene Europese betaalrichtlijn PSD2 in heel Europa in nationale wetgeving zijn omgezet. Alle banken moeten hieraan gaan voldoen. Dit betekent dat de banken verplicht zijn bankgegevens te delen met andere dienstverleners. De nieuwe aanbieders, zogenaamde derde partijen, krijgen dan toegang tot de betaalrekening van consumenten en derhalve inzage in de betaalgegevens. Ook kunnen dergelijke aanbieders een betaling initiëren. Zowel de betaalinitiatie als de toegang tot de betaalrekening kan alleen met uitdrukkelijke toestemming van de consument. Voor iedere aanbieder afzonderlijk moet toestemming gegeven worden. De minister van Financiën heeft op 22 september jl. laten weten dat Nederland de deadline niet gaat halen en heeft de gevolgen van die vertraging uiteengezet.

(Opmerkingen/vragen:

Het is thans nog niet duidelijk hoe ik precies toestemming aan een derde partij geef om betalingen voor mij te doen en/of mijn betaalgegevens in te zien. De wet stelt dat de derde partij mag vertrouwen op de manier waarop mijn bank toestemming geeft. Ik mag geheime codes met de derde partij delen. Verder: Hoe kan ik die toestemming weer intrekken? Hoe kan ik controleren of de derde partij aan wie ik toestemming heb gegeven mijn betaalgegevens juist en zorgvuldig gebruikt en uitsluitend voor het doel dat ik heb toegestaan? Wat betekent het delen van betaalgegevens voor de privacy van consumenten?)

Toezicht

Partijen die aan het betalingsverkeer gaan deelnemen kunnen bij De Nederlandsche Bank (DNB) vergunningen aanvragen voor twee verschillende diensten: één voor betaalinitiatie en/of één voor rekeninginformatiediensten. Voorts staan die partijen onder toezicht van DNB, Autoriteit Consument en Markt (ACM), Autoriteit Financiële Markten (AFM) en Autoriteit persoonsgegevens (AP).

(Opmerkingen/vragen: Er zijn gedetailleerde eisen gesteld aan die partijen om dergelijke vergunningen te verkrijgen; hoe wordt in het toezicht geborgd dat aan die eisen wordt voldaan? Hoe is het toezicht geregeld door die vier partijen; is er geen sprake van een versnipperd toezicht waardoor misbruik van gegevens mogelijk zou kunnen zijn? Wie controleert welke gegevens naar welke partijen gaan? Is de Autoriteit persoonsgegevens voldoende uitgerust om adequaat toe te zien op alle nieuwe ontwikkelingen?)

Concurrentie

Concurrentie en innovatie: PSD2 wil de monopolypositie van banken en betaalinstanties op het gebied van het betalingsverkeer doorbreken en nieuwe spelers toelaten. Dit zou de concurrentie verbeteren, innovatie bevorderen en banktarieven zouden mogelijk dalen.

Nieuwe spelers, vooral zogenaamde Fintech-bedrijven, zien grote commerciële mogelijkheden indien ze kunnen beschikken over de betaalgegevens en het betaalgedrag van bedrijven- winkeliers en consumenten. Met behulp van deze gegevens kunnen zij hun klanten beter voorzien van bij voorbeeld op maat gemaakte aanbiedingen en advertenties. De klant moet wel van tevoren toestemming geven voor het gebruik van de betaalgegevens voor commerciële doeleinden. Voorbeelden van dit soort bedrijven zijn Google, Apple, Afas, etc. Zij kunnen eigen financiële diensten opzetten en die vervolgens koppelen aan gegevens die zij reeds hebben opgeslagen over de consument.

Ook de huidige banken zullen gestimuleerd worden om te innoveren om daarmee de concurrentie met elkaar en andere partijen aan te gaan. Te denken valt daarbij aan allerlei apps zoals ten behoeve van het bijhouden van je financiële huishouding.

(Opmerking/vragen: Met meer concurrentie is niets mis, mits dat voordeel oplevert voor de consument. Ten aanzien van het commercieel benutten van betaalgegevens zetten we grote vraagtekens bij het waarborgen van de privacy. Voorkomen moet worden dat privé-betaalgegevens gaan rondzwerven en in verkeerde handen komen. Toen ING een kleine 2 jaar geleden aankondigde om (geanonimiseerde!) betaalgegevens commercieel te gaan gebruiken was Nederland te klein, en terecht! Het vertrouwen van de consument in het betalingsverkeer in Nederland is thans groot, maar blijft dat ook zo als zou blijken dat onze betaalgegevens in handen komen van partijen waarbij de consument meer na- dan voordeel heeft? Koppeling van betaalgegevens met reeds andere opgeslagen gegevens kunnen consumenten ervaren als een grote inbreuk op de privacy. Let op welke partij je wel of geen toestemming geeft tot je betaalgegevens. Er zitten risico's aan. Zijn er voldoende veiligheidseisen en waarborgen ingebouwd om te zorgen dat de informatie niet voor andere doelen wordt gebruikt dan consumenten kunnen verwachten? Is het aan te bevelen om de manier waarop data gebruikt en gedeeld worden een verplicht onderdeel te laten zijn van de accountantscontrole bij alle instellingen in de betaalketen? Is controle op het wissen van de gegevens door toezichthoudende instanties mogelijk? Ook in het buitenland?)

Toegang

Toegang tot de betaalrekening: De Minister van Financiën schrijft in zijn brief van 23 oktober 2017 aan de 2^e Kamer dat de veiligheidseisen met betrekking tot het verlenen van toegang tot de betaalrekening en de toestemming hiervoor van de consument nog niet zijn vastgesteld. De consument kan toestemming verlenen voor een betaalinitiatie aan zijn bank of straks ook aan een derde partij die een vergunning heeft. Thans kennen we dit in Nederland al met bij voorbeeld iDEAL en Paypal. Op dit gebied zullen er meer partijen komen. Bij iedere betaling kies je als consument welke partij de betaling mag uitvoeren.

Met betrekking tot het toegang verlenen tot mijn betaalrekening bestaan er twee mogelijkheden: via Application Programming Interface (API), dit is een standaard wijze om softwareapplicaties met elkaar te laten communiceren. Geeft een consument toestemming om betaalgegevens ter beschikking te stellen van een derde partij dan worden die gegevens naar die partij getransporteerd. Discussie is nog gaande over één standaard API voor alle partijen en alle banken of een aantal API's . Dit is techniek waar de consument niets van merkt. Zoals het meestal gaat in de wereld van de IT zal één standaard nog wel toekomstmuziek zijn.

De andere methode om toegang te verlenen is screen scraping: dit is een techniek waarmee derde partijen (betaaldienstverleners) toegang kunnen krijgen tot de bankrekening van de klant met inloggegevens van de klant. Dit kan niet zonder toestemming van de klant. Daarenboven zijn beschermingsmaatregelen vastgelegd waar partijen zich aan hebben te houden, zoals "strong customer authentication and common and secure communication". Nadat de authenticiteit van de klant is vastgesteld zal een éénmalig bruikbare authenticatiecode worden aangemaakt die gekoppeld is aan de specifieke transactie. Voor sommige – lager risico's – transacties (bij voorbeeld opvragen saldo) zijn minder controles vereist.

(Opmerking/vragen: Wij hebben vele vragen bij de laatst genoemde wijze van toegang. Zijn de beschermingsmaatregelen waar partijen zich aan hebben te houden afdoende? Wat gebeurt er als partijen gehackt worden? Is het uitgesloten dat er geld van de rekening wordt gehaald zonder zijn toestemming? PSD2 is uitermate ingewikkeld met name het toegang verlenen. Wij maken ons grote zorgen of adequate informatie die iedereen begrijpt mogelijk is. Niet alleen voor alle consumenten maar zeker ook voor ouderen en kwetsbare groepen in de samenleving. Al decennia worden consumenten niet alleen door de banken maar ook door maatschappelijke organisaties als de seniorenorganisaties en de Consumentenbond er op gewezen om je pincode en/of inloggegevens NOOIT aan een derde ter beschikking te stellen. In de perceptie van consumenten gaat dit nu wel gebeuren: wat voor effect zal dit hebben op het vertrouwen van de consument in het betalingsverkeer? Is meer concurrentie op het gebied van het betalingsverkeer belangrijker dan privacy en bescherming van klantgegevens?)

Slotoverwegingen

PSD2 beoogt toename van de concurrentie op het gebied van het betalingsverkeer tussen banken en andere daartoe geautoriseerde partijen. Hiermede hebben wij geen moeite, mits de consument daarbij voordelen heeft.

Uit rapporten van onder meer het MOB blijkt dat het betalingsverkeer in Nederland tot hoge tevredenheid is geregeld. Dat geldt voor de toegankelijkheid en bereikbaarheid ervan, de efficiency en de veiligheid. Consumenten (ook ouderen) en midden- en kleinbedrijf geven het betalingsverkeer veelal goede cijfers (zie www.dnb.nl/betalingsverkeer/overige-taken/maatschappelijk-overleg-betalingsverkeer voor rapportages aan de minister van Financiën en via hem aan de Vaste Kamercommissie van de 2^e Kamer). Die relatieve tevredenheid is mede te danken aan een prima overleg van alle betrokken (maatschappelijke) organisaties in het MOB.

Het mag toch niet zo zijn dat (met name de onduidelijkheid rond) PSD2 het toegankelijke, bereikbare, efficiënte en veilige betalingsverkeer in Nederland schade gaat toe brengen. Al vele jaren behoort het betalingsverkeer in Nederland tot de Europese top: laat dat zo blijven.

Nog vele vragen moeten worden beantwoord: op het gebied van toestemming geven door de consument, toezicht op de partijen in de betaalketen, privacy, het behoud van het consumentenvertrouwen in het betalingsverkeer, etc.

De Consumentenbond en de seniorenorganisaties KBO-PCOB, NVOG en NOOM hebben grote zorgen over de complexiteit van de materie en de grote onzekerheid of de consument dit alles zal begrijpen. Zoals al eerder opgemerkt is de consument het afgeven van codes in Nederland – na zorgvuldige maatschappelijke afstemming - altijd sterk ontraden en in diverse campagnes onderstreept. Dit omzetten naar een genuanceerde boodschap waarbij NIET de bij de betaalpas horende PIN code mag worden afgegeven maar wel de eenmalige (authenticatie)code mag worden gedeeld zal zeer moeilijk zijn.

Cees van Tiggelen, Seniorenorganisaties